

W. KARHUMÄKI

ONNEN
MYYRÄ

1-7 p.

HYK

ONNEN MYYRÄ

kirj. W. K.

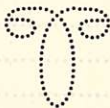

INDILL

ONNEN MYYRÄ

	Stk.
Rahaa	1
Lulstimet	8
Kilpahihto	13
Päästöodistus	17
Uittopieksut	18
Tukkilaisvala	24
Opettaja vieraana	29
Pollarin luona	34
Häät	43
Heinänteko	45

Kirj. W. Karhumäki

SISÄLLYS.

	Siv.
Rahaa	1
Luistimet	8
Kilpahiihto	13
Päästötodistus	17
Uittopieksut	18
Tukkilaisvala	24
Opettaja vieraana	29
Pollarin luona	34
Häät	43
Heinänteko	45

Siena ne sitten myytiin, nuo ihjat karkoipaat, punajuuret ja porkkanat —. Nyt opettaja jakoi rahat kullekin osuutensa mukaan. Sitä on ilo ylimmillään oppilasparvessa ja sen ilmaus on ahvissa mainittu Nurkkalan Vihtorin huuto.

Parhaimman tuloksen, 18 mk. 40 p. sai Kukkulan Katri. Hänellä olikin ollut parhaat kasvit, sillä usein hän niiden ääressä olikin kuopinut. Alun toistakymmentä markkaa lapset keskimäärin soivat. Nurkkalan Vihtoria osaksi tuli 13 mk. 60 p., mutta hänen toverinsa ja paras ystävänsä Kutnalan Jaakko sai 15 mk. 25 p., sillä kasvit olivat hänellä paremmat.

SISÄLLYS.

45	Heinänteko
43	Määt
34	Pollarin luona
29	Opettaja vierana
24	Tukkilaisvatsa
18	Uittopiekuri
17	Päästöodistus
13	Käpähähti
8	Luisimet
1	Rahas

RAHAA.

— Hei vaan, pojat! Nyt ei ole mies köyhä eikä kipeä.

Näin huutaa Rannankylän koulun toisen osaston oppilas, Nurkkalan Vihtori, rotevakasvuinen, 10 vuotias poika, aina iloinen veitikka. Koulun oppilailla on nyt ilon hetki. He ovat kaiken kesää opettajansa johdolla hoitaneet koulupuutarhassa pieniä peltotilkkujaan. Ne ovat antaneet tänä vuonna hyvän sadon. Se on koottu yhteen. Itse kukin antoi koulukeittiölle talven varaksi osan saaliistaan. Kolme vahvaa hevostenkuormaa jäi vielä tavaraa kaupunkiin vietäväksi. Siellä ne sitten myytiin, nuo uljaat kaalinpää, punajuuret ja porkkanat —. Nyt opettaja jakoi rahat kullekin osuutensa mukaan. Siitä on ilo ylimmillään oppilasparvessa ja sen ilmaus on alussa mainittu Nurkkalan Vihtorin huuto.

Parhaimman tuloksen, 18 mk. 40 p. sai Kukkulan Katri. Hänellä olikin ollut parhaat kasvit, sillä usein hän niiden ääressä olikin kuopinut. Alun toistakymmentä markkaa lapset keskimäärin saivat. Nurkkalan Vihtorin osaksi tuli 13 mk. 60 p., mutta hänen toverinsa ja paras ystävänsä Kulmalan Jaakko sai 15 mk. 25 p., sillä kasvit olivat hänellä paremmat.

Ennen rahojen jakamista opettaja teroitti oppilastensa mieliin säästäväisyyden suurta arvoa. Kehoittipa nyt tästä vuositulosta itse kutakin osan panemaan postisäästöpankkiin, sillä säästetty penni on kuin uudestaanansaittu. Näin opettaja lopetti puheensa. Kehotusta seurasivat monet koulun oppilaista, ja kukin heistä sai säästönsä vastineeksi säästöönpanovastakirjan, johon kunkin erät olivat merkityt.

Kulmalan Jaakko pani rahoistaan säästöön 15 mk. Ainoastaan 25 p. pani hän tiivisleukaiseen säämiskäkukkaroonsa siellä jo ennestään olevan 1 markan 35 pennin lisäksi. Nurkkalan Vihtori otti rahansa, yhden kymmenen markan setelin ja pienet rahat 3 mk. 60 p. ja työnsi ne rennosti oikeaan liivintaskuunsa niin kuin oli nähnyt Tukkilais-Juuson tekevän.

Kotiinsa Kaaranperälle lähtevät Vihtori ja Jaakko taivaltamaan. Sieltä he ovat kumpikin pienten torppain poikia ison Mämmilän alueelta. Usein ennenkin ovat pojat astuneet tuon tutun 2 kilometrin taipaleen, mutta ei näin iloisina koskaan. Jälempänä tulevat tytöt ja puhua rupattelevat tavallista iloisemmin hekin. Siellä on suurikasvuinen Mämmilän Miina, siellä pieni kirkassilmäinen Salosen Lempi, siellä monet muut.

Pahkalan mäen rinnassa Vihtori ja Jaakko kivelle istuivat. Siinä on nyt hauska tutkia päivän saaliita. Nyt on siis Vihtorilla oma seteliraha, vieläpä 10 markan raha. Yhdessä pojat sitä tutkivat siinä kivellä. Siihen on hyvin konstikkaasti painettu: »Suomen Pankki maksaa tästä setelistä Kymmenen Markkaa Kullassa». Toisella puolella on sama kai Ruotsin kielellä. Alla on lehmän kuvia neljäkymmentä, enemmän siis kuin Mämmilässä ja Juuselassa yhteensä karjaa.

On siinä muutakin kommervenkkiä ja koristetta molemmin puolin. Nämä setelit tehdään noin konstikkaiksi siitä syystä, ettei niitä voisi väärentää, päättelee Jaakko.

— katsoa noita salaperäisiä kirjaimia, —

— Niin, ja sitä paitsi niissä on paperin sisällä sellaiset vesipainokirjaimet, joita ei kykene muut näkemään kuin pankkiherrat, huomauttaa Vihtori. Yhdessä koettavat pojat päivää vasten katsoa noita salaperäisiä kirjaimia, mutta ei niitä vaan näy, sillä eiväthän he ole pankkiherroja.

— Miksi et sinäkin pannut tätä rahaasi postisäästöpankkiin? Kasvaisihan se siellä korkoa, sanoo Jaakko.

— Tarvitaan niitä rahoja kotonakin, vastaa Vihtori.

— Mutta jospa hävität vielä koko rahan.

— Sitä varten onkin kotkan kuva lyöty rahan selkään, että se saa lentää.

Ei Vihtori aivan täyttä totta tarkoittanut, mutta olihan tuohon komeata niin sanoa.

Yhdessä pojat sitte tutkivat, onko setelirahassakin kotkan kuva. Aivan oikein! Kesellä rahaa, kuusen latvassa huomaa Vihtori kotkan ja sanoo:

— Siitä näet, lentämään tämä on tehty.

Samassa tulevat siihen tytötkin. He näkevät Vihtorilla rahat käsissä ja Mämmilän Miina alkaa vaatia Vihtoria ostamaan makeisia Pahkalan puodista.

— Onpa rahaa itselläänkin Mämmilän Miinalla, väittää Vihtori.

— Onpa kylläkin, mutta osta nyt sinä, jos aijot mies olla ja jos sinulla on rahaa paremmin kuin tuon Jaakon kaltaisella kitupiikillä, joka vaan penninsä postipankkiin riputtelee, ikäänkuin niitä ei muualla tarvittaisi.

— No, etkö sinäkään pannut rahojasi pankkiin?

— En pannut, enkä pane moiseen riputukseen. On niitä Mämmilässä parempiakin talletuspaikkoja kuin mokomat pankit.

— Sitäpä minäkin tässä Jaakolle sanoin, että tarvitaan niitä rahoja muuallakin kuin pankissa. Kotkan kuva se on rahan selässä, annetaan sen vaan lentää.

Siinä sitten neuvottelivat Miina ja Vihtori makeisten ostosta. Ennen olivat he ostaneet 5 pennillä kerrallaan ja saaneet 5 sipulikaramelliä. — Ei se Pahkalan kitupiikki anna sen enempää, mutta eihän tuota niin

pienellä rahalla tosin paljoo saakaan. Kilo niitä karamellijä kuuluu maksavan 2 mk. — Mitähän, jos ostaisin koko kilon? — Ei, se on sentään liian paljon, mutta ostetaan neljännes. Se maksaisi 50 penniä. Niin, se on vaan pieni osa Vihtorin pikkurahoista ja kymppi jää vielä aivan kokonaiseksi. Sanottu ja tehty. Reippaasti astuu Vihtori Pahkalan puotiin. Ovikello kilahtaa, ja sisään astuu itse kauppias.

— Paljonko teillä maksaa kilo karamellijä, kysyy Vihtori reilusti.

— Nämä maksavat 3 markkaa, nämä 2 mk. 50 p. ja nämä sipulikaramellit 2 markkaa.

— Eikö saa markalla kahdeksallakymmenellä pennillä? Hoppulainen myy sillä.

— Ei saa tätä lajia mistään sillä hinnalla.

— No, punnitkaa sitte neljännes kiloa.

Se oli juhlallinen toimitus. Kääreeksi otettiin oikein pussi eikä vain paperista kääräisty pikkutötterö, kuten ennen, kun ostettiin viidellä pennillä. Oikein puotinuoralla sitoi kauppias sitten pussin kiinni, laski sen tiskille Vihtorin eteen ja sanoi: — Se maksaa sitte 50 penniä.

Hetihän sieltä liivintaskusta tulee 50 pennin raha Vihtorin hyppysiin, mutta ei sillä hyvä, hän heittää sen pois ja ottaa rakkaan kymppinsä, sen perästä markan, toisen ja kolmannenkin. Vasta viimeksi tuli muka tuo kaivattu 50 penninen. Ei Vihtori niitä pura sieltä varsinaisesti näytelläkseen, että hänellä on rahaa, mutta niinhän ne solahtelivat taskuun liijat rahat.

Nyt on Vihtorilla suuri pussi karamellijä. Ei se taskuunkaan mahtunut. Vihtorin palattua se juhlallisesti nuoristaan päästetään.

— Nytpä saadaan laskea, paljonko halvemmalla saa tavaraa, kun ostaa sitä suuremmissa erin. Vähitän ostaessa olisi saanut 50 pennillä vaan 50, mutta lyönpä vetoa koko karamellipussin, että tässä on enemmän, pauhasi Vihtori. Kun karamellit sitten Miinan helmaan tarkoin lasketaan, onkin niitä 57 kappaletta.

— Siitä näette, mikä hyöty on siitä, että on enemmän rahaa kerrallaan panna kauppaan. Seitsemän karamelliä aivan ilmaiseksi! Hei vaan! Nyt niitä saavat orpolapset ja nurkan päätkin, touhuua Vihtori.

Mämmilän Miina saa heti päältäjaon viisi ja sitten Vihtori jakaa kullekin joukossa olijalle kolme. Mutta kun tuli Jaakon vuoro, niin huomauttaa Miina:

— Annatko sinä sillekin kitupiikille? Riittäähän se, että imeskelee pankkikirjansa kulmia.

Tämän pitää Vihtorikin liiallisena solvauksena, sillä pankkiinhan hänkin oli aikonut panna rahansa, vaikka ei sitä tullut heti tehneeksi, ja niin saa Jaakkokin osansa. Viimeksi jää pieni Lempi. Hänellekin aikoo Vihtori antaa osansa, mutta Miina ehättää väliin ja sanoo:

— Älä anna Kuppar-Miinan tytölle. Ostakoon Jaakko morsiamelleen. Tämä herättää yleistä riemua lapsijoukossa, ja kainona vetäytyy Lempi pensaan taakse kirkas kyynel silmänurkassa.

Niin se vaan kävi, ettei Vihtori mitään Lempille antanut, vaan sensijaan alkoi kiusata Jaakkoa.

Pieni Lempi parka. Vasta ensi vuottaan hän käy koulua. Hiljainen, siivo ja oppivainen hän on — parempi kuin moni muu. Usein jo syksyn kuluessa on myrkyllinen sana häneen tähdätty. Yhtä usein on se pikku sydäntä haavoittanut. — Syy —? Hänellä ei

ole isää, ei varsinaista kotia, kuten muilla. Äiti parka tekee työtä kesät ja talvet saadakseen leipää ja puhtaata vaatteita Lempinsä, lemmikkinsä ylle. Halvan sukunsa tähden saa Lempi nytkin jäädä osattomaksi Vihtorin karamelleista — hän, Kuppar-Miinan tytär.

Vieno nyyhkytys kuuluu vaan pihlajapensaaseen takaa ja pitkin ojavartta monien suiden maiskutusta, kun Vihtorin karamellit poaavat haluisiin suihin.

Tätä kaikkea nähdessä ja kuullessa alkaa Jaakon sydänelässä tuntua pahalta. Häntäkin olivat usein isommat ja isoisemmat kiusanneet. Hän kyllin ymmärsi, miten myrkyllisesti se sattuu pikku sydämeen. Viimein heittää hän jälellä olevat kaksi karamelliä Mämmilän Miinan helmaan ja sanoo:

— Syö nuokin, sinä suurellinen Mämmilän Miina, joka et ymmärrä kodittoman kohtaloa.

— Kesken jätän kouluni! En jaksa tätä enää kauemmin. Näin päätteli pieni Lempi pensaan takana. Silloin tulee Jaakko ja tuo Lempille ostamansa 5 pennin karamellit. Se lohduttaa pikku sydäntä. Ainakin yksi häntä ymmärtää. — Nyt tahdon kestää kaikki. En luovukaan koulusta ja rakkaista opettajistani, en.

Pian loppuivat Vihtorin karamellit. Uusia piti silloin tällöin ostaa, mutta ei sentään niin paljon, sillä Vihtorikin alkoi jo ymmärtää, että se karamellien tukkukauppa ei olekaan hyödyksi.

Jaakko ei sen erän perään makeisia enää ostanut, sillä hän tiesi, että makeisien osto oli vahingoksi, ostipa niitä tukuttain tai vähittäin.

Ystäviä Jaakko ja Vihtori ovat edelleen, vaikka Vihtori ei aina malta pitää suutaan niin pienellä kuin pitäisi, varsinkaan Miinan saapuvilla ollessa. Miinaa

Jaakko ei voinut sietää, varsinkaan sen jälkeen, kun Miina on alkanut laulaa: »Mitäpä tuosta hyötyisi, jos kupparin tytön naisei, jos kuppari sattuisi kuolemaan, niin sarvipussin saisi».

LUISTIMET.

Lokakuun 25 päivän aamuna on kova pakkanen. Se nipistää ensin pikku nenää ja koettelee varvasta. Järven rannoilla alkaa jään hilseitä syntyä. Norokorven patamassa saavat Vihtori ja Jaakko luistella jäällä. Se herättää viime syksyiset luistinmuistot. Lupapäivä oli, luistinlupa oikein. Opettaja ja oppilaat kokoontuivat järven jäälle. Opettaja, opettajatar ja suuremmat oppilaat, kenellä luistimet oli, sitoivat ne jalkaansa. Kuin lipoiset linnut kiisivät he ympäri peilikirkkaan järven pintaa. Ensiosastolaisilla ja yleensä pikkupojilla ei ollut luistimia. He saivat ottaa vauhtia maalta ja liukua miten parhaiten taisivat. Tässä joukossa oli viime vuonna Vihtori ja Jaakkokin. Se oli noloa se.

— Tänä vuonna me emme enää istu rannalla ja luistotele pikkutyttöjen kanssa, emme, kuuletkos, innostui Vihtori.

— Mitä?

— Sitä, että meidän on saatava täksi syksyksi luistimet.

— Mistä ja miten?

— Raittilan seppä tekee luistimet 2 markalla, eikä Valuri-Villekään ota messinkiluistimista kuin 3 markkaa. Me ostamme luistimet.

— Olethan päättänyt, ettet 10-markkastasi hävitä, kun muut rahasi jo olet syönyt makeisissa ja minun taasen olisi otettava pankista rahaa vallan luistimia varten.

— Istu sinä sitte rannalla pankkikirja kourassa, kun toiset kiitävät yli järven. Minä en ainakaan tee rahani kanssa sinulle seuraa, vaan menen joukossa kuin tuuliais-pää.

Sinä päivänä olivat pojat koulussa hajamielisiä. Vaikka he kyllä läksynsä osasivat, niin sai opettaja heidät kumpaisenkin kiinni tarkkaamattomuudesta. Illalla koulusta palatessa olivat he kumpikin mietteis-sään. Vihtori taisteli sisäistä taistelua, ostaisiko luis-timet, ja Jaakko mietiskeli.

Pahkalan kauppaan on tuotu uutta tavaraa. Osa niistä on asetettu ikkunoihin näytteille. Pojat katselevat tavaroita. Siellä on myöskin luistimia, amerika-laisia oikein, jommoiset viime syksynä oli pappilan Veini-herralla. Ne varmaankin maksavat paljon. Ei kummankaan rahat riittäisi sellaisten ostamiseen, arve-livat pojat.

Kuitenkin menevät pojat puotiin. Peloissaan Vihtori kysyy luistimien hintaa, sillä hän arvelee kaup-piaan suuttuvan, kun pikkupojat kyselevät niin kal-liita kapineita. Ei suutu kauppias. Tyynesti ottaa hän luistimet ja mittaa niitä Vihtorin jalkaan. Ne so-pivat mainiosti. Numeroa pienemmät sopivat Jaakolle.

Suuresti pojat ihmettelevät, kun kauppias viimein sanoo niiden maksavan kolme ja puoli markkaa. Kaup-pias selittää niitä ostaneensa erittäin halvalla hinnalla eräästä konkurssipesästä ja myyvänsä niitä nyt pilkka-hinnalla.

— Ajatteles! Kumpikin meistä voi ostaa aivan omat amerikkalaiset luistimet, vieläpä jääkin rahaa, touhusi Vihtori.

Hän ostaa luistimet ja laskee kauan säilyttämänsä 10-markkasen tiskille. Kauppias antaa takaisin 5 markan rahan ja sen lisäksi pientä rahaa 1 mk. 50 p. Vielä ostaa Vihtori oikein punanahkaiset kauniit solkihihnat ja maksaa niistä 1 markan. Näin varustettuna lähtevät pojat kotiinsa, Vihtori edellä kirjalaukku toisella ja luistimet toisella olkapäällä.

Tielle tultua alkaa Vihtori kehoittaa, että Jaakkokin huomenna ottaisi rahaa pankista ja ostaisi luistimet.

— Minä en pane rahaani amerikkalaisiin luistimiin, vaikka saisin kuinka halvalla, sillä minä teen itse luistimet.

— Mitähän siitähän tulisi, pilkkasi Vihtori. Ne olisivat varmaan samanlaiset kuin Tattis-Villen luistimet viime vuonna. Toisena oli laudan pala ja toisena vanha sikarilaatikko. Niilläkö sinä kihnaat, kun me toiset liidämme tällaisilla kirkailla amerikkalaisilla luistimilla yli järven.

Samana iltana hiipii Jaakko puoliksi salaa Raittilan vanhan sepän luo. Takkinsa alle on hän romukopasta piilottanut kaksi vanhaa katkennutta teräsviikatteen tyveä. Hän ei uskalla niiden kanssa pajaan mennä, vaan piilottaa ne ulos pajan seinän vierustalle. Pajassa karkasee seppä juuri terästävänsä kirvestä. Jaakko tarjoutuu tahkoa vääntämään ja seppä laskee kirveensä. Nyt saa Jaakko rohkeutta ja hän esittelee asiansa. Hän kertoo haluavansa luistimien rautoja ja pyytää seppää lyhentämään hänen viikatteensa palaset, muodostamaan kynsistä kärjet, takomaan

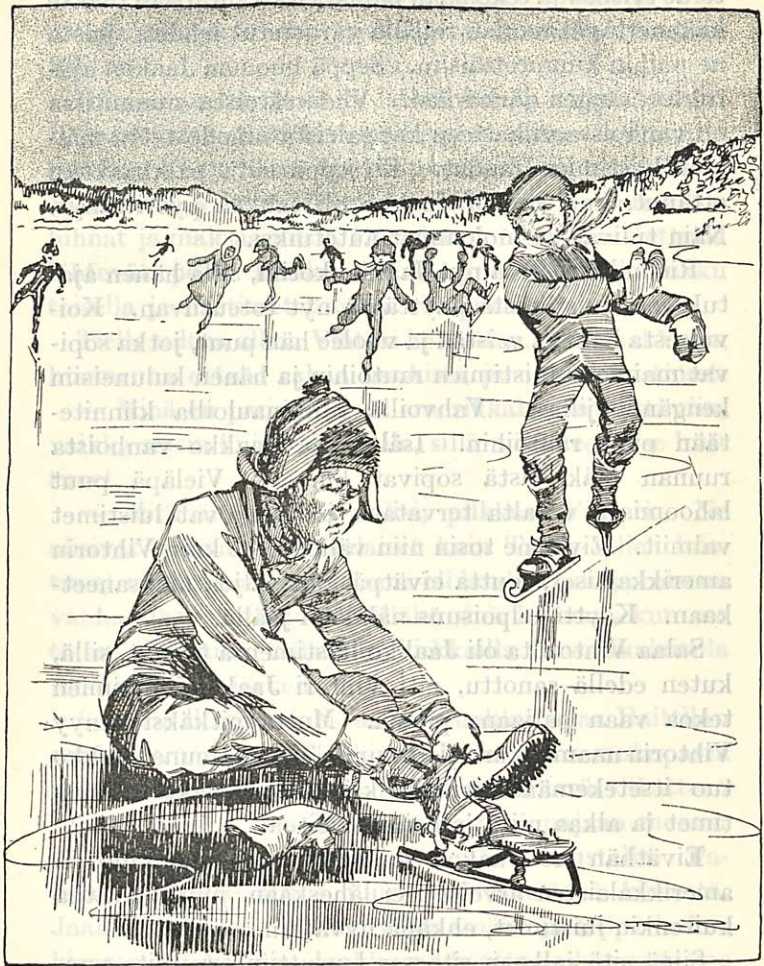
terät tylsiksi ja tekemään hamarasta kantapään taakse käännettävät naulan reijällä varustetut lehdet, joista ne puihin kiinnitettäisiin. Seppä huomaa Jaakon ajatukset sangen järkeviksi. Viidessätoista minuutissa oli vanhoista viikatteen kappaleista muodostettu mainiot luistimien raudat. Ei seppä siitä palkkaakaan ottanut, kun kerran Jaakko oli tahkoa pyörittänyt. Näin tulivat he molemmat autetuiksi.

Riemulla rientää nyt Jaakko kotiin, sillä hänen ajatuksensa luistimista näyttävät nyt toteutuvan. Koiuisesta halosta veistää ja vuolee hän puut, jotka sopivat mainiosti luistimien rautoihin ja hänen kuluneisiin kengänpohjiinsa. Vahvoilla ruuvinauloilla kiinnitetään puut rautoihin. Isältä saa Jaakko vanhoista ruunan mäkiövöistä sopivat hihnat. Vieläpä puut lahoamisen varalta tervataan ja niin ovat luistimet valmiit. Eivät ne tosin niin välkkäneet kuin Vihtorin amerikkalaiset, mutta eivätpä niin paljoa maksaneetkaan. Käyttökelpoisuus nähdään jäällä.

Salaa Vihtorilta oli Jaakko luistimensa tehnyt, sillä, kuten edellä sanottu, piti Vihtori Jaakon luistimien tekoa vaan paljaana pilana. Mutta pitkäksi venyy Vihtorin naama, kun luistinlupapäivän aamuna Jaakko tuo itsetekemänsä, varsin kunnollisen näköiset luistimet ja alkaa niitä jalkoihinsa sitoa.

Eiväthän ne Jaakon luistimet toki ole Vihtorin amerikkalaisten arvoiset, ei läheskään, mutta ovatpa kuitenkin luistimet, ehkäpä hyvätkin.

Siinä sitä jalkaan sitoessa lausuttiin arveluita puoleen ja toiseen. Vihtorin luistimet puristetaan koneellisesti saappaiden uurteisiin ja vedetään hihnoilla kantapään takaa kiinni. Eivät ne varsin tukevilta

— lovahtaa Vihtorin toinen kengänpohja irti korkoa myöten —

neulaset saappaiden nurmisiin ja vedettävissä hihdoilla
kantapään takaa käännä. Eivät me väärin tulleilla

tunnu ja korkeatkin ne ovat, mutta ehkäpähän siinä menevät, arvelee Vihtori. Jaakon luistimet vedetään hihnoilla varpaan ja kantapäähän puolelta ja silloin ovat ne erinomaisen tukevat ja miellyttävät jalassa. Eivät heilu eivätkä louku Jaakon omatekoiset. Niiden särmät ovat terävät ja muutaman minuutin kuluttua saa Jaakko niillä jo voimakkaita otteita ja kiittää vinhasti yli kirkkaan järven pinnan.

Toisin edistyy Vihtori taidossaan. Amerikkalaisluistimien puristuksessa tulee olla kovat ja sitkeät kengänpohjat, etteivät luistimet heiluisi. Vihtorin saappaiden pohjat ovat jo moneen kertaan paikatut ja nau-laukset lahonneet. Kerran kovasti yrittäessään Jaakon perässä ja tahtoessaan näyttää, miten niillä amerikalaisilla päästään, lovahtaa Vihtorin toinen kengänpohja irti korkoa myöten, ja samassa irtautuu myös luistin.

Syksyn kuluessa oli Jaakolla luistimistaan paljon iloa, mutta Vihtorilla sensijaan harmia ja häpeää.

KILPAHIIHTO.

Siinä maaliskuun keskivaiheilla pani opettaja joka vuosi toimeen Rannankylän koululla kilpahiihdon. Se järjestettiin siten, että I:n ja II:n ja samoin III:n ja IV:n osaston oppilaat kilpailivat eri sarjassa, erikseen tytöt ja erikseen pojat. Näin syntyi neljä kilpailusarjaa. Palkintoina jakoi opettaja tavallisesti pieniä hupaisia ja hyödyllisiä kirjasia.

Mielenkiinnolla odotettiin tuota suurta hiihtopäivää, ja jokainen koettaa varustautua parhaansa mukaan

sen varalle. Alaosastojen pojat koettavat ennakolta arvailla, kuka heistä parhaaksi pääsisi. Kaikki ovat yksimielisiä siitä, ettei Nurkkalan Vihtoria kukaan voita. Hän on ensiksikin suuri poika, suurimpia koko koulussa, ja tunnettu väkeväksi kaikkiin koetuksiin. Toiseksi on hänellä erinomaiset sukset. Ne ovat oikein Haapaveden malliset. Viime talvena oli Raivolan Franssi tilannut ne aina Oulusta asti ja maksanut niistä 12 markkaa, mutta oli talvella Amerikkaan lähtiessään myynyt ne Vihtorille 5 markasta. On siis selvää, että Vihtori tulee ensimmäiseksi. Toiseksi voi tulla Huttulan Lauri, jolla on veljensä hyvät sukset ja joka on muuten vahva poika ja hyvä hiihtäjä. Onhan siellä myöskin Kulmalan Jaakko. Hän on sitkeä, vaikka onkin pieni poika, mutta sukset ovat Jaakon itsensä tekemät. Syys-talvella oli jo kotonaan ne tehnyt. Pienet ne ovat eivätkä muutenkaan kauniit. Ne ovat jo monenkertaisesta tervaamisesta käyneet aivan mustiksi, ja sen vuoksi niitä sanotaankin Kulmalan Jaakon »pikinoukiksi».

Lähes kaikki alaosastojen pojat asettuvat rintaan. Muutamia »äidin poikia» jää katsomaan, kun ei heillä ole suksia ja tietävät muutenkin huonoutensa. Hiihdettävä matka on 2 km. edestakaisin. Lähtömerkin saatuaan ryntää Nurkkalan Vihtori hyvään vauhtiin. Hän työntää pitkällä sauvoillaan voimakkaasti yhtä aikaa ja ottaa pontevia potkauksia. Hänen esimerkkiään seuraa kaikessa Huttulan Lauri. Vasta viidenneksi ladulle jää Kulmalan Jaakko, joka hiihtelee keveästi ja joustavasti »pikinoukillaan». Tasaisesti ja yhtä voimakkaasti potkaisee hän kummallakin jalalla ja samoin hän työntää käsillään. Jo menomat-

kalla väsy Huttulan Lauri ja muut pojat. Ensimmäisenä käännöspaikassa on Vihtori, mutta heti hänen kintereillään on Jaakko, ja kun Vihtori ähkää pitkiä suksia kääntäessään, sujauttaa Jaakko jo itsensä edelle.

Kaikkien koululaisten ja opettajain suureksi ihmeeksi alkaa mäen takaa ensiksi näkyä Jaakon »pikinoukat», joilla Jaakko hiihtää ripsuttelee joustavasti ja pirteänä ilman vaivaa. Vasta kotvan ajan kuluttua tulevat väsyneinä Vihtori, Lauri ja muut pojat.

Kun kaikki olivat tulleet, kokosi opettaja heidät eteensä riviin, otti käteensä toisen Jaakon »pikinoukista» ja puhui seuraavasti:

— Hyvät pojat! Minä kuulin äsken teidän puheenne ja ennustukseenne näistä Jaakon »pikinoukista» ja näistä muista. Te ihmettelette, miksi juuri Jaakko sai voiton, mutta minä tahdon teille näyttää, ettei muuten voinutkaan käydä.

Nyt näytti hän heille Vihtorin suksen pohjaa. Se oli huonosti hoidettu ja tervattu. Lumi oli siihen tarttunut, ja sen oli vaikea luistaa. Sen lisäksi se oli kansakoulupojalle liian suuri ja kankea. Se oli tehty raskeampaa miestä varten eikä siis sopinut Vihtorille. Senvuoksi hän väsyi ja jäi jälkeen.

— Mutta katsokaapa tätä Jaakon suksen pohjaa, jatkoi opettaja. Se on sileä kuin lasi, tarpeeksi jalkava, joustava ja hyvin huolellisesti tervattu ja hoidettu. Laskette tuohon lumihiihtaleen. Se luisuu pois kuin elohopeapisara. Tämän on Jaakko tehnyt itseensä varten, ja se hänelle sopii. Oppikaa pojat luottamaan omiin käsiinne, niin te voitatte maailman kilpailussa. Jaakon voitto on kaksin kerroin ilahuttava. Hän on

kyennyt itselleen aseensa tekemään ja sitä käyttämään. Sellaisella pojalla on hyvä tulevaisuus.

Vaikka opettajan sanat olivat nolaavia Vihtorille ja monille muille, niin täytyi kaikkien kuitenkin myöntää, että opettaja oli puhunut totta.

PÄÄSTÖTODISTUS.

Kolmatta vuotta on kulunut edelläkerrotusta kilpahiihdosta. Ystävämme Vihtori ja Jaakko ovat onnellisesti siirtyneet koulun neljännelle osastolle. Köynnöksillä, oppilasten käsitoilla, piirustuksilla ja vihkoilla koristetussa koulusalissa pitävät opettajat koulun vuositutkintoa. Reippaasti vastailevat oppilaat ja tyynesti johtavat opettajat juhlamenoja.

Poisääseville oppilaille puhuu opettaja sydämeen painettavia sanoja. Parhaat arvosanat saa Nurkkalan Vihtori. Hänellä on järki kuin partaveitsi. Helposti on hän aina suoriutunut lukuaineista, laskennosta ja laulusta. Voimistelussa on Vihtorilla myös hyvä numero. Niin on hän saanut korkeamman keskiarvon kuin muut.

Sensijaan on Kulmalan Jaakko saanut lukuaineissa huononlaiset numerot. Hän on hitaanlainen ja mietiskelevä, eikä ole voinut kaikkea opetusta ottaa vastaan niin terävästi kuin Vihtori. Vaikka Jaakko on saanut kaikkein korkeimmat arvosanat käsitoissa ja piirustuksessa, jäi hän kuitenkin viimeisen edelliseksi.

Koottuaan heille rakkaiksi tulleet vihkot, käsityöt, kirjat ja muut tavaransa jättävät nuoret ystävämme hyvästi opettajansa ja lähtevät koulusta vakavalla mielellä elämän taisteluun.

UITTOPIEKSUT.

Kaksi vuotta myöhemmin tapaamme nuoren ystävämmme Jaakon kotitorppansa pellolla. Hänellä on juhlapäivä tänään. Jo viime kesänä oli hän saanut oman pienen viikatteensa. Sillä oli hän jo saanut niitä, kun hänen siihen asti oli pitänyt naisten kanssa haravoida. Tämä oli Jaakon mielestä erinomaista. Kyllähän se oli raskasta työtä se niittäminen, mutta ei se mitään tehnyt, sillä nyt tunsii Jaakko olevansa jo mieheksi tulossa ja miehethän tekevät juuri raskaita töitä. Usein oli Jaakon mielessä kangastanut se aika, jolloin hän saisi kyntää, valjastaa ruunan auran eteen, tarttua vakavasti kurkeen ja sitten tyynesti kääntää maata nurin, puhella jälessä kulkevalle västäräkille ja silloin tällöin kehoitella ruunaa: »ylös vaostas» — »liki vakoas» — »no, no, no» — »käännny vaolles».

Tätä kaikkea tehdessään oli isä Jaakon mielestä ollut aina tavallista vakavampi, suurempi ja voimakkaampi. Kerran oli Jaakko — peljäten kylläkin — isän juomassa käydessä tarttunut auran kurkeen ja käskenyt ruunaa menemään. Ensin oli ruuna katsonut pitkään ja kysyväisesti Jaakon aikeita. Viimein oli lähtenyt kävelemään — mennyt vakoonsa aural perässä. Ei Jaakko uskaltanut auraa takaisin vetää, ei ruunaa komentaa, sillä hän pelkäsi, että isä kuulee. Tultuansa isä huomaa Jaakon yrityksen. Hän naurahtaa hiljaa ja sanoo vakavasti: ei lapsista ole laulajiksi.

Se oli masentavaa Jaakolle. Haikealla mielellä sanoi Jaakko: voi, milloin minäkin olen aikamies ja saan kyntää. Jalat vapisivat väljissä harjaishousuissa ja sydänelässä tuntui niin pahalta.

Eräänä aamuna se viimein tapahtui. Tapansa mukaan oli isä kylvänyt kauraa. Aamiaista syödessään oli hän harvapuheinen. Tutunomaisesti kopisti hän roskat tupestaan, painoi sinne kämmenpäällä puukkonsa, työnsi kädellään perunanhitukasan edestään kauemmaksi, katsoi vakavasti toisella puolen pöytää syöntiänsä lopettavaa Jaakkoa ja viimein virkkoi:

— Minä menen tekemään ha'an aitaa, ja nyt saa Jaakko kyntää kauraa siemeneen.

Tätä suurempaa uutista ei Jaakolle olisi voitu kertoa. Punaiseksi lensivät Jaakon kasvot, mutta ei sopinut osoittaa iloansa näin vakavassa asiassa. Tyynesti ja verkalleen, aivan kuin ei Jaakko olisi mitään kuullut, menee hän ottamaan vintin rappujen alta saappaansa. Kesällä eivät lapset nim. pitäneet jalkineita muulloin kuin juhannuksena kirkossa. Ainoastaan miehet tekivät niin ja niinpä oli siihen nyt Jaakollakin jo valta mennessään kyntämään.

Yhdessä ruuna isän kanssa valjastetaan pienen sievän auran eteen. Hevoson harjan ottaa isä leppeällä kädellä pois länkien alta, mittaa ohjia ja sitoo ne auran kurkeen kiinni tutunomaisilla liikkeillä. Ensimmäisen ja toisen vaon ajaa isä. Sen perästä menee hän pois jälkeensä katsomatta ja jättää viimein nuorimman poikansa — miehen töihin. Nuorin poika kyntää. Vakava on isän mieli.

Eivät ne ensimmäiset vaot vallan suoria tulleet, mutta onneksi ei isä jäänyt katselemaan. Vähän ajan kuluttua työ kävi hyvin. Vako toisensa viereen ilmestyi, ja kaurat peittyivät Kulmalan pehmeään peltoon. Suuri oli Jaakon ilo.

— Minä kynnän jo. Olen siis jo mies! Näin puheli Jaakko ajatuksissaan.

Siinä kerran hevosta vaolle kääntäessään huomaa hän Nurkkalan Vihtorin tulevan tiellä. — Mitähän Vihtori ajattelee, kun näkee minun kyntävän. En ole huomaavinani Vihtoria. Hän alkakoon puheen. — Ei tarvinnut kauvan odottaakaan, kun Vihtori jo huutaa.

— Hei Jaakko! Sinä kynnät jo! Mutta älä nyt ole niin ollaksesi, ettet vanhaa koulutoveriasi huomaisi.

Samassa rahahtaa pellon aita, ja parilla harppauksella tulee Vihtori Jaakon luokse.

Siinä pojat lausuivat arveluitaan kyntämisestä.

— Se on miehen työtä se.

— On se.

— Ei taida olla kovin vaikeatakaan.

Eikös mitä, kyllä sitä mies päivän tekee. —

Ei ollut Vihtori vielä kyntänyt. Isä-ukko sen oli tehnyt Nurkkalassa — ja kun tekee, niin tehköön.

Ei suinkaan se kyntäminenkään mitään herkkua ole. Jos se sitä olisi, niin herrat sen tekisivät, etkä sinä, päättelee Vihtori.

— Mutta »huhtikuussa ne parhaat pojat tukkijoelle astuu. Siellä ne saappaat likoaa, ja housun puntit kastuu».

— Näetkös Jaakko? — kysyy Vihtori ja vetää selkensä takaa aivan uudet pitkävartiset uittopiexsut.

— Näen kyllä. Sinullahan on oikein suvarohvi piexsut. Mutta mitä sinä niillä teet? Ne ovat huonoit kyntökengät.

— Niin kaiketi. Mutta ne ovatkin huonoja michiä ne kyntömiehet, jotka eivät muuhun pysty. Mutta

parhaat pojat ne tukkijoelle astuu, ja sinne sitä menee tämäkin poika, kunhan vaan pieksut saavat tervaa kyllin juoda.

— Sinäkö tukkijoelle jo?

— Niin minä. Liuskan Santeri siellä on päällysmiehenä ja hän kun tässä pyhänä tuolla tiellä tapasi, niin rupesipa tukkijoelle kehoittamaan. Hyvät sanoi olevan minulla taipumukset tukkimieheksi — nopsa ja suora kuin vesilintu; ja rahaa tulee kuin roskaa tukkijoella. Ensin on vaan hyvät uittopieksut saatava. Eihän sinne ole menosta rajoilla tukkijoelle. Hakalan suutari se on vasta pieksusuutari. Katsoppas poika tuota kaunista kärkeä, ruusattua rintaa, pulskia varsia ja näitä punaisia suuvuoria. Jalkaan käyvät hyvin.

Siinä pojat sitten kaikin puolin tutkivat Vihtorin uittopieksuja. Kauniit ne olivat ja niistä lähti mukava uuden nahan haju. Lopuksi sovittiin, että illalla tulee Jaakko Nurkkalaan. Siksi Vihtori jo tervaa pieksunsa ja saadaan niitä silloin koetella enemmän jalkaan.

Kyllähän se kyntäminen Jaakolta kävi taas samaan tapaan, mutta kuitenkin oli hänen mieleensä tullut jotakin outoa, jota ei Jaakko voinut itsekään sieltä karkoittaa.

Illalla tulee isä aidan teosta. Jaakko riisuu myös ruunan, vie talliin ja tekee silppua. Kyllähän Jaakon hartioita kovin pakoittaa, sormia ja ranteita raukaisee. Mutta eihän tuosta mitään puhua auta, varsinkaan kun äiti jo muutenkin surkuttelee poikansa katkeavan, kun lapsena kyntämään pannaan koko päiväksi! —

Illallisen syötyään Jaakko menee Nurkkalaan. Siellä Vihtori jo pihassa kävelee vastatervatuilla pieksuiltaan. — Kovin ovat mukavat jalassa, — kehuu Vihtori.

Yhdessä pojat sitten menevät Lähdekorven niitylle koettelemaan, pitävätkö ne vettä. Vakavasti astuu Vihtori puroon. Eivät yhtään vuoda. Kuivat ja lämpimät ovat jalat.

— Reikä niillä tulee vaan veteen Vihtorin pieksuilla, päättelevät pojat.

Vielä koettelee Jaakko niitä jalkaansa. Suuret ovat terät ja leveät varret, mutta mukavilta ne vaan sittenkin tuntuvat.

— Ollappa sinullakin pieksut, niin yhdessä tukkijoelle menisimme. Minä kyllä puhuisin Liuksen Sannerille, että sinunkin ottaisi. Rahaa sieltä saa tukkijoelta. Meidän kokoisetkin pojat kuuluvat saavan puolitoista markkaa päivässä ja enemmänkin.

Reikä niillä tulee vaan veteen —

Silloin sitä on jo lauantaina 9 markan herra, mitä —

kymmenenkin, touhusi Vihtori.

— Mutta mepä olemme isän kanssa aikoneet tehdä uudestaan koko ha'an aidan, ja sitten on meillä ollut mieli laajentaa sitä kaivopeltoa aina suon reunaan asti ja sinne tehdä kivijalka-aita.

— Mitä te aijotte ja mielitte? Hullutuksia! Teidän tulisi muistaa, että kontrahtinne kestää vaan 8 vuotta. Sen perästä Mämmilä ottaa meiltä maat ja mannut. Jos et siksi ole muulla keinoin katsonut etuasi maail-

massa, niin olet kuin nalli kivellä. Mämmilän Miina se sitten kivijalka-aidallasi laulaa kupparin tytöstä ja sen sarvipussista, niinkuin muistat.

Muistihan sen Jaakko, ja olihan Vihtorin puheessa paljon perää, mutta kuitenkin väitti Jaakko vastaan.

— Niin, mutta — — —.

— Niin, mutta minä lähdän tukkimieheksi. Ensin olen keväällä jokiuitossa. Talvella ajan tukkeja joelle. Näin ansaitsen minä joka vuosi sievän summan. Voinpa kohota tukkipäälliköksi, sillä onhan minulla laskennossa täysi kymppi ja hyvä käsiala. Tukkilaiselämä on huoletonta ja vapaata, ja tukkilais-Juuso sanoi, ettei siellä työkään hartioita halkaise, kun vaan osaa pelata. Kun sinä 8 vuoden kuluttua keräilet vanhoja kyntökenkäisi rajoja Kulmalan nurkista, niin silloin minä jo olen rikas mies.

Näin pojat keskustelivat.

Kotiin tullessaan oli Jaakko tosiaankin nyrpeällä mielellä. Kyllä Vihtori oli siinä oikeassa, ettei se kynätäminenkään mitään herkkua ole. Kovin se pakottaa hartioita ja ranteita. Ilta-yön nukkui Jaakko rauhattomasti. Hän näki sekaisin unia kynnöstä, uittopieksuista, poliisista, joka häätää pois kotoperheen torpasta, ja Mämmilän Miinasta, joka nauraa ja laulaa kivijalka-aidan harjalla harmillista lauluaan. Tähän heräsi Jaakko ilta-yöstä ja nukkui sitten rauhassa aamuun asti.

Aamulla kahvia juotaessa Jaakko virkkaa isälleen ja äidilleen:

— Enköhän tuota minäkin joutaisi tästä vähäksi aikaa tukkijoelle rahan ansioon?

Vastaaahan sitä isä ensin pani, mutta lopuksi myön-

si, että joutaisi hän tästä pariksi viikoksi. Mutta eihän Jaakolla ole uittopieksujakaan.

— Eihän niitä ole, mutta niitä tekee suutari, huomautti Jaakko.

Niin se asia sitten järjestettiin, että isä antoi aitan parvesta viime kesäisen sänkiäisen nahan, ja Jaakko osti itse emänahat Pahkalan puodista. Näin varustettuna lähtee Jaakko Hakalan suutarin luokse.

Siellä on jo entisestään kolme muuta paikkakunnan nuorta miestä, jotka suu ivanaurussa katselivat, kun Jaakkokin väännättää tupaan nahkamytty kainalossa. Oli siellä jo entisestään kiireellistä pieksutyötä kahdeksi viikoksi. Ennen juhannusta ei suutari varmuudella luvannut Jaakon pieksuja — ja silloin on jo paras uittoaika ohi.

Seuraavana maanantaina Vihtori pääsee uudet pieksut jalassa tukkijoelle, mutta Jaakko jää noukkimaan kesantopellosta kiviä kivijalka-aidan tarpeeksi.

TUKKILAISVALA.

Jo aikaisin heräsi Vihtori maanantai-aamuna. Halukkaasti vetää hän uudet pieksut jalkaansa, syö hätäisesti vähän aamiaista, heittää äidin varustaman eväslaukun selkäänsä ja loikkaa tukkilaistielle matalasta isän majasta.

Pengerjoen sillankorvasta alkaa työ. Sillalla on pomo, Liuskan Santeri. Nimen huuto alkaa. Edellisellä viikolla työssä olleet huudetaan ensin. Kukin vastaa joukosta nimensä kuultuaan: »minä», muuta-

mat höystäen pienellä sukkeluudella tai kirosanalla. Viimeksi kirjoitetaan kirjoihin uudet tulokkaat. Niitä on seitsemän ja joukossa on Vihtori Nurkkalakin. Ursille miehille annetaan »haka», ja työ alkaa.

Ei se työ mitään raskasta ollut. Siinä sitä sai seistä kosken rannalla ja nojata ha'an varteen. Jos tukki tarttui puomipuihin tai kiviin, sai sen työntää irti. Joskus oli raskaampaa, kun vieritettiin puita jokeen kaljuja myöten tai vedettiin »eksyneitä lampaita» pääväylään. Väliin miehet suurissa joukoin juttelivat hauskoja kaskuja, joita höystettiin kirouksilla ja muilla sopimattomilla puheilla.

Kerran meni pomo vähän kauemmaksi. Joukko miehiä juttelee salaperäisesti ja katsoo välistä Vihtoriin. Viimein lähtee joukosta kuuluisa koskien laskija, Mäenpään Franssi, menee rantaan, katsoo huolestuneen näköisenä toisella puolella jokea olevaan puomiin ja huutaa:

— Vihtori Nurkkala saa tulla minun kanssani sitomaan puomia joen toiselle puolelle, ettei se katkea.

Samassa valitsee hän suuren, kaksi miestä kannattavan tyvipölkyn ja kehoittaa Vihtoria sillä lähtemään kanssaan yli joen. Vihtoria peloittaa, mutta toiset rohkaisevat huomauttaen, ettei sitä miestä kirjoissa-kaan pidetä, joka ei edes toisen miehen kanssa uskalla pölkylle lähteä.

— Entä jos putoan, estelee Vihtori.

— Ensimmäinen työ on katsoa, näkikö kukaan, ja toinen — uida ruohon.

Vihtori muistaa, miten Liuskan Santeri oli hänelle ennustanut loistavaa tukkimiestulevaisuutta, mutta

nyt hänen maineensa alkaakin luistaa käsistä heti ensimmäisenä.

Vihtori lähti. Mäenpään Franssi, joka on vanha tukkimies, seisoo pölkyltä polviaan notkutellen ja hoitelee hakansa varrella siroasti tasapainoansa sekä pidättelee allaolevaa puuta pyörimästä.

Vihtori astuu reippaasti tukille ja seisoo siinä tanakasti sääret suorina aivan kuin maalla. Näin melovat he parin sylen päähän rannasta.

— Sinä et ole vielä tehnyt tukkilaisen valaa, sanoi Franssi.

— Mitä?

— Sitä, että sinun on tehtävä nyt tukkilaisen vala.

— Miten se tehdään?

— Sano minun perässäni.

— No.

— Minä Vihtori Gabrielinpoika Nurkkala . . .

— Minä Vihtori Gabrielinpoika Nurkkala . . .

— Lupaam ja vannom . . .

— Lupaam ja vannom . . .

— Etten minä . . .

— Etten minä . . .

— Tältä matkalta . . .

— Tältä matkalta . . .

— Kuivana palaja . . .

— Kuiv . . .

Samassa pyöräyttää Franssi allaolevaa pölkkyä ympäri ja Vihtori suistuu veteen.

Rannalla on joukko miehiä varalla katsomassa, osaako Vihtori lähtiessä annetut ohjeet, katsomisen ja uimisen, yhtä hyvin kuin hän osasi tehdä tukkilaisen valan.

— Kuiv . . .

Hyvin osasi Vihtori kumpaisenkin ja tämän jälkeen hän myös koko ikänsä muisti, minkälainen on tukkilaisen vala.

Miesjoukon suuriäänisesti iloitessa nousee Vihtori rannalle. Hänelle tehdään nuotio. Siinä saa hän vääntää ja kuivata vaatteensa.

Sen perästä ei Vihtoria saada konnankoukkuihin viekoitteluksi. Kuten Liuska oli ennustanut, tuli hänestä pian reima tukkimies. Helposti oppi hän pölkylä pysymään, koskia laskemaan ja teettämään vasta-alkavilla tukkilaisvaloja. Pomon läsnäollessa tuli tukkilaisen olla toimelias, reipas ja suuri-suinen, hänen poistuttuaan taas mahdollisimman laiska ja huolimaton. Lisäksi oppi Vihtori naama sangen vakavana kertomaan kaskuja, käyttämään sopimattomia sanoja ja kirotta napsauttamaan niiden vahvikkeeksi. Jos Vihtori olisi oppinut vielä tupakkaa polttamaan, viinaa juomaan ja korttia pelaamaan, olisi hänen tukkilaissivistyksensä ollut täydellinen. Näitä ei hän vielä ensimmäisenä vuotena oppinut ja sen vuoksi pidettiin häntä vaan »moltikkapoikana».

Vapaata ja hauskaa oli tukkilaiselämä. Lauantaisin sai aina rahaa ja runsaasti — Vihtorin mielestä. Sillä sai ostaa emänniltä ruokaa ja kauppiailta kaikkea, mitä halutti. Jokivarressa syötiin kuivaa leipää ja voita vankasti. Se maistui hyvältä, ravitsi mainiosti ja piti miehen keveänä ja voimakkaana. Yöpaikoissa käristettiin pannussa sianlihaa ja syötiin sitä perunoiden ja leivän kanssa. Ei se ollut hullumpaa sekään. Eipä Vihtori ollut ennen niin runsaaseen elämään tottunut. Kotona täytyi aina niin tarkasti syödä särpi-

miä. Äiti oli vihainen, jos oli »perso». Nyt sai tehdä, miten halutti.

Kun Vihtori viimein Pertun päivänä ajoissa palasi tukkitöistä ja astui sisään Nurkkalan torpan matalasta ovesta taskussaan 80 markkaa ansaittuja rahoja, niin oli hänellä syytä olla matkaansa tyytyväinen.

Kotoiset olot olivat tosin vähän rempallaan. Vainoin oli isä saanut keväällä touot tehdyiksi. Huononlaisesti ne olivat kasvaneet. Perunamaa oli vähän roskittunut, ruiskylvö oli myöhästynyt ja kesantomaat olivat huonossa kunnossa. Mutta nämä olivat pieniä asioita sen rinnalla, että Vihtorilla nyt oli rahaa.

OPETTAJA VIERAANA.

Siinä syyskuun lopulla istuu Nurkkalan Vihtori eräänä pyhäiltana tapansa mukaan Kulmalan tuvassa Jaakon luona ja kertoo iloisia juttuja kesäisestä tukkilaiselämästään. Opettaja tulee myös ovesta sisään ja tervehtii ystävällisesti kaikkia tuvassa olijoita. Hauskasti kulkee keskustelu muisteltaessa muinaisia hupaisia kouluajoja oppilaskasvitarhoineen, luistinpupineen, kilpahihtoineen — iloineen, suruineen.

Vakavana puhuu opettaja seuraavasti:

— Siellä koulussa koetimme yhdessä kehittää meissä uinuvia hengen voimia, jotta meille olisi muodostunut henkistä pääomaa elämän taistelua varten. Lienemmekö sitten hyvin vai huonosti onnistuneet, sen osoittaa tulevaisuus. Sen perästä te pojat, Jaakko ja Vihtori, olette hyvin onnistuneet, se täytyy minun tunnus-

taa. Teistä on nyt näiden kahden ja puolen vuoden aikana tullut rikkaita miehiä.

Pojat hölmistyivät, mutta opettaja jatkoi:

— Niin, te olette tämän ajan kuluessa saaneet hal-
tuunne suuren pääoman — hyvän ja vahvan *työky-*
kynne. Sitä pääomaa käyttämällä sai Vihtori tukki-
joella tänä kesänä sievoiset rahat, ja Jaakko näistä
kotipelloista laareihin runsaan sadon. Kuitenkaan ei
teidän pääomanne vielä yhtään vähentynyt, pikem-
min eneni. Se tuotti teille vaan runsaan koron olles-
saan käytännössä. Se on suuri pääoma se, ja niin
kauan kuin se teillä on, olette te rikkaita. Mutta jos
se syystä tai toisesta tulisi teiltä pois, olisitte te ruti-
köyhiä.

Pojat myönsivät opettajan totuuden lausuneen,
ja opettaja jatkoi:

— Nykyaikana vakuutetaan kaikki paremmat pää-
omat vaaran varalta, jopa lahot huonehökkelitkin,
niin että jos ne palavat, saa niiden omistaja rahasum-
man vahinkonsa korvaukseksi. Paremmat hevoset,
jopa lehmätkin ovat vakuutettuja. Mutta jos teidän
parasta pääomaanne kohtaa joku ehkä suurikin onnet-
tomuus, niin ette saa mistään pienintäkään vahingon-
korvausta. Senvuoksi tulini esittelemään, että tekin
vakuuttaisitte pääomanne tuntemattoman vaaran
varalta.

— Miten se kävisi laatuun, kysyi Nurkkalan Vihtori.

— Maassamme on eräs yhtymä eli yhtiö, johon
kuuluu jo lähes neljännes miljoonaa henkeä. Jos
jollekin joukosta tähän yhtiöön liittyneelle sattuu
tulemaan suurempi vaurio, kuolema, tauti tai loppu-

iäksi vaikuttava tapaturma, niin yhtiö turvaa häntä ja hänen omaisiaan suurilla rahastoillaan.

— Sepä soma laitos on, päätteli Jaakko.

— Niin on, ja sama laitos ottaa vastaan talletuksia. Nuorena sopii tallettaa sinne pienen summan vuodessa, jotta vanhaksi päiväkseen saisi sievoisen pääoman. Tulini siis esittämään, että tekin, Jaakko ja Vihtori, liittyisitte pienellä erällä jäseniksi tuohon yhtiöön. Te alatte suorittaa vuosittain pienen summan sille. Jos Teille sen perästä sattuu tulemaan sellainen onnettomuus, että menetätte pysyväisesti $\frac{3}{4}$ työkyyvystänne, pääsette te vapaaksi kaikista maksuista ja saatte joka vuosi 100 markkaa eläkettä aina 50 vanhaan asti ja silloin vielä 1,000 markkaa. Sen saavat omaisenne nostaa aikaisemminkin, jos satutte ennen kuolemaan. Tällaisista eduista tulisi teidän, jotka nyt olette 17:nnellä ikävuodella, tälle liitolle suorittaa vuosittain 26 mk. 40 p:iä. Mutta kun tämä yhtiö on kokonaan jäsentensä oma rahastoineen päivineen, niin tuottaa sen liike sille vuosittain suuren voiton. Nämä voittoerät helpoittavat tuntuvassa määrässä vuosimaksurasitusta.

— Mikä sen sellaisen yhtiön nimi on, kysyi Kulmalan Jaakko.

— Se on Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi, vastasi opettaja.

— Pyh! Kaikkea vielä. Sehän onkin sitten henkivakuutus. En pane henkeäni rahan pantiksi —, sanoi tukkilais-Juuso, kun Kolkkanen isäntä häntä Petäjavedellä vakuutukseen vaati. Samaa sanon minä, väitti Vihtori vastaan.

— Sinä näyt siis ottaneen tukkilais-Juuson oppisäksesi. Jos sinä tahdot luottaa muihin enemmän kuin omaan järkeesi, niin olisi hyvä, että valitsisit esikuviksesi toisenlaatuisia miehiä kuin Juuson. Minusta olisi kuitenkin parasta, että itse koettaisit tunnollisesti harkita asiaa ja tehdä oman vakaumuksesi mukaan. Ja totta puhuen pitäisi sinun ymmärtää, että suuri ryhmä ihmisiä yhteen liityttyään vaaran hetkenä on voimakkaampi kuin joku yksinänsä. Olen vaan kehoittanut sinuakin liittymään toisten ihmisten kanssa yhteistoimintaan mahdollisesti sattuvan pahan päivän varalta. Sillä silloin kuin sinulle tulee paha päivä — ja se varmasti tulee, jollei ennen, niin vanhuudessasi — silloin ei sinua auta tukkilais-Juuso eikä hänen viisautensa. Parempia ystäviä ja parempia elämän ohjeita sinä silloin tarvitset.

— Mutta eikö ole samantekevää, että talletan rahani pankkiin, jos liiaksi sattuu karttumaan.

— Ei, se ei ole ensinkään sama. Pankkisäästö on hyvä ja kunnioitettava, mutta se on aivan toisenluontoinen säästö. Se tuottaa saman hyödyn hyvinä ja pahoina päivinä, nim. määrätyn korkonsa. Mutta henkivakuutus ja siihen yhdistetty työkyvyttömyys-eläkevakuutus tuottaa suurimman hyödyn onnettomuuteen joutuneille ja pienemmän hyödyn terveille ja niille onnen miekkosille, joita ei kohtaa enenaikainen kuolema, ei tauti eikä tapaturma. Kysymys on nyt siis siitä, onko ihmisen paras säästää hyväksi vaiko pahoiksi päivikseen. Minun mielestäni olisi viisainta säästää siten, että meillä pahana päivänä olisi mahdollisimman vahva turva.

— Mutta kyllä kai minä paremman koron saan

rahoilleni pankista, jos kerran elän ja terveenä pysyn.

— Sinä! Minkälaista korkoa sinä saat rahoillesi pankista?

— Niin — sitä — tuota — enhän minä nyt saa — tuota — kun ei olekaan siellä mitään.

— Siinäpä se on. Mutta ota nyt itsellesi vakuutus, kun sinulla on vielä kesällä ansaitsemiasi rahoja. Silloin sinulla jotakin on. Mutta muutoin on tietämättömyyttä, onko sinulla koskaan mitään säästöjä.

— En minä voi tällä kertaa sitä tehdä, sillä olen aikonut syksyn kuluessa hankkia uudet reet ensi talven tukinajoa varten.

Tähän tapaan kävi keskustelu opettajan ja Vihtorin välillä henkivakuutusasiasta.

— Minä olen aikonut ottaa itselleni vakuutuksen, virkkoi Jaakko. Mutta kun on niitä vakuutusyhtiöitä monta ja jokaista kehutaan hyväksi, niin en oikein tiedä, missä yhtiössä sen teen.

Silloin esitti opettaja numeroita eri yhtiöistä, ja niistä huomattiin, että Suomi-yhtiö on kaksi kertaa niin suuri kuin kaikki muut suomalaiset henkivakuutusyhtiöt yhteensä ja että sillä on omia varoja kolme kertaa se määrä kuin muulla yhteensä. Vielä huomattiin, että se on täysin keskinäinen, joten sen hoidosta tehdään selvää vakuutettujen valitsemille edustajille. Nämä vakuutettujen luottamusmiehet matkustavat kerran vuodessa Helsinkiin päättämään yhtiön asioista ja vuosivoiton käytöstä sekä valitsemaan yhtiön hallituksen jäsenet. Sen vakuutettujen keskuudessa on kuolleisuus pieni. Sen kustannukset ovat halvimmat, ja se saa sijoituksistaan korkeamman ko-

ron kuin mikään muu henkivakuutusyhtiö maassamme. Siitä syystä on Suomi aina voinut jakaa vakuutetuilleen runsaat voitot.

— Usko minua. Mistään muusta yhtiöstä et voi saada ajan pitkään niin edullista vakuutusta kuin Keskinäisestä Henkivakuutusyhtiö Suomesta. — Näin päätti opettaja puheensa.

Siinä illan kuluessa tehtiin Jaakolle 1,000 markan henkivakuutus. Siihen yhdistettiin työkyvyttömyyseläkevakuutus.

Samoihin aikoihin otti henkivakuutuksen myöskin meille ennestään tuttu Salosen Lempi, joka oli silloin palveluksessa Ylikylän Nikkilässä.

— Hyvähän se on näinkin. Mutta niin minä olen tuumannut, että kun kerran otan vakuutuksen, niin otanpa enemmän yhtä haavaa. Ei sitä kannata olla yhden tuhatmarkkasen orja, päätteli Nurkkalan Vihtori.

POLLARIN LUONA.

Tasaisesti kuin suuren seinäkellon heiluri naksahtelee ajan ratas eteenpäin. Äsken kerrotusta tapauksesta on kulunut kymmenen vuotta. Nuoret ystävämme Vihtori ja Jaakko ovat varttuneet aikuisiksi miehiksi. Kuten Liuskan Santeri oli ennustanut, oli Vihtorilla hyvät taipumukset tukkimieheksi. Ensimmäisenä joukossa hän aina hosui missä miestä tarvittiin, olipa se sitten tukkijoen varrella, metsässä, lautalla tai sitten illoin korttipöydän ääressä. Olipa Vihtori jo tottunut kiikaroimaan viinapullonkin kanssa. Kun hän kaiken tämän lisäksi oli suuri, punakka, iloinen ja terve mies ja kun hänen tummien, tuuheiden viik-

siensä alta tulivat mehevimmät kokkapuheet ja iloisimmat laulun renkutukset, niin oli hän jo täysi tukkimies sanan komeimmassa merkityksessä. Kukaan ei enää voinut nimittää häntä »moltikkapojaksi». Hänen terävä päänsä ja hyvä käsialansa olivat häntä myös auttaneet. Ei hän enää ollut mikään tavallinen tukki-junnari. Vahakantinen muistikirja kourassa hän vuorostaan huuteli miesten nimiä Pengerjoen sillankorvassa, ja miehet vastailivat: »minä».

Monipuolinen oli ollut Jaakonkin elämä. Se oli kyllä suurelta maailmalta salattua. Mutta läheiset naapurit näkivät, miten Kulmalan pellot laajenivat, multa vahveni ja Kerakorven luhtaniitty muuttui meheväksi heinäpelloksi. Huomasivatpa myöskin, että Jaakon itse kasvattama Polle oli uhkein hevonen paikkakunnalla Jaakon tekemien rekien ja vieterirattaiden edessä. Kun kylään perustettiin osuusmeijeri, oli Jaakko jo ensi kokouksessa sen inokkaimpia osakkaita. Suuremmat olivat Kulmalan maitotilit neljästä lehmästä kuin monella talolla kymmenestä. Tämän tiesivät naapurit. Mutta ainoastaan Jaakko tiesi, mitä uhrauksia, työtä ja vaivaa kaikki tämä oli häneltä vaitinut sen jälkeen, kun hän seitsemän vuotta sitten isänsä kuoltua oli jäänyt äitinsä ja kotinsa ainoaksi turvaksi.

Tällä kannalla olivat Vihtorin ja Jaakon asiat, kun tapaamme heidät kumpaisenkin kirkolle johtavalla maantiellä eräänä elokuun iltana. Reimasti astuu Jaakon Polle. Somasti hulmuu vaalea harja tuulessa, kun keveissä rattaissaan istuva Jaakko mietiskelee, miten hän parhaiten esittelisi tärkeän asiansa.

Huonosti oli suurta ja muinoin varakasta Mämmilän taloa asuttu. Pojat olivat menneet Amerikkaan teh-

tyään kaikenkaltaisia kolttosia kotipaikallaan. Tyttäret, meille tuttu Miinakin, olivat myös huonosti käyttäytyneet. Mämmilä velkaantui vuosi vuodelta. Viime sunnuntaina oli kuulutettu vasaramarkkinat Mämmilään. Ellei laillista estettä tule, myydään talo tavaroineen Mikon »runtuna» 10,000 markan velasta. Sen on kirkonkylän rikas Pollari hakenut ulosottoon, koska korkoja ei oltu moneen vuoteen maksettu. Hädissään oli Mämmilän isäntä tarjonnut myytäväksi sitä maakappaletta, jolla Nurkkalan ja Kulmalan torpat ovat. Se sopisi hyvin jaettavaksi kahdeksi pieneksi taloksi. Kumpaisellekin tulisi sievoinen alapeltomaata ja tarpeeksi metsää. Heti oli Jaakko alkanut hieroa kauppvoja. Hinnoista oli sovittu. Koko maa maksaisi 12,000 markkaa ja puolet siitä Kulmalan hinnaksi olisi 6,000 markkaa. Mutta mistä rahat? Melkein kaikki säästönsä oli Jaakko uhrannut maahan, työkaluihin ja henkivakuutuksiin.

Sanomalehdestä oli Jaakko lukenut, että kunta oli päättänyt ottaa rikkaalta Suomi-yhtiöltä suuren lainan, jota sitten annetaan edullisilla ehdoilla asutuslainoiksi niille reippaille ja kunnollisille torppareille, jotka ostavat torppansa taloksi. Lainoja kunnan puolesta välittämään valittiin kolme miestä. Yksi niistä oli Pollarin isäntä.

Heti lähti Jaakko opettajan puheille ottamaan tarkempaa selvää asiasta.

Opettaja selitti, että lainaa myönnetään 60 % ostetun tilan arvosta ja on se edullisempi kuin muu yksityiseltä tai pankilta saatu. Kun lainanottaja maksaa siitä 6%:n vuotuismaksun, kuolee laina sillä kokonaan.

Jaakko saisi kauppaansa tuota lainaa 3,600 markkaa. Lisäksi tarvitsisi hän 2,400 markkaa. Herne-salmen isäntä oli pyytänyt Pollea ostaaksensa ja luvannut siitä 1,000 markkaa. Hän myy Pollen, hankkii huonomman hevosen sijaan siksi, kun pikku Pekasta kasvaa taasen roima ajokas.

Pollarin isäntä olisi saatava puoltamaan tuota asutuslainaa ja lisäksi ottamaan velkakirjan loppusummasta, jota asutuslainaehdojen mukaan ei saisi sanoa irti ennenkuin 10 vuoden kuluttua. Helposti hän siinä ajassa maksaisi tuon lopun, kun ei Suomi-yhtiön myöntämästä osasta asutuslainaa tarvitse maksaa muuta kuin tavallista korkoa vastaavan vuotuismaksun. Silloin — oi ihanuutta — Kulmala olisi hänen ikiomansa.

Tälle asialle oli Jaakko kirkolle lähtenyt ja sitä hän nyt rattaillaan mietiskeli, miten hän, kaino mies, joka ei ole koskaan isoisten seurassa ollut, saisi tuon korskean Pollarin hänen pikku asioitaan järjestämään.

Kuivasmäen rinnassa rupesi Polle käymään. Silloin kuuluu takaa pitkäinen kihaus, ja samassa porhalttaa mies polkupyörällä Jaakon ohitse. Reippaasti hyp-pää hän pyörältä alas. — Aivan oikein. Eikös vaan olekin Nurkkalan Vihtori. Ei Jaakko tahtonut aluksi tuntea, kun hän oli niin kovin herrasmiehen näköinen korkeassa kaksinkertaisessa pystykauluksessaan ja aivan uusissa trikoovaatteissa.

Siinä mäkeä ylös kiskottaessa selvisi heille, että heillä kumpaisellakin oli vallan sama matka edessään, vieläpä sama asiakin. Jo oli Vihtorikin kyllästynyt rauhattomaan tukkilaiselämään, kun »joka yö on kortteeri taas uus ja joka päivä uus tuttavuus». Kun nyt oli niin

mainio tilaisuus saada se kotitorppa oikein taloksi, oli Vihtorikin innostunut ja tehnyt Mämmilän kanssa sopimukset sen ostamisesta. Nyt vaan oli Pollarille matkalla järjestämään raha-asioita.

Etteikö hän saisi Pollaria taivutetuksi — sitä ei Vihtori ensinkään epäillyt. Hänellä oli jo valmiina täysin seikkaperäinen esitys asiansa puolesta. Metsästä saadaan 6 tuumasta ylöspäin ainakin 3,500 markkaa, huoneiden arvo on 1,500 markkaa. Ainoastaan väivainen 1,000 markkaa jää arvoksi maalle, josta hän sitten aivan varmaan saisi 4,000 markkaa, jos möisi. Kun hän, hieno mies, esittää asian oikein herrasmiehen tapaan tarkoin perustellen, niin olisipa kumma, jos ei Pollari suostuisi asiaan.

Molemmat miehet innostuivat kovin. Nyt huomasi Jaakko, mikä apu hänellä on Vihtorista. Jos kerran Vihtori saa asiansa luonnistumaan, niinkuin hän uskoo, niin tottakai samassa menee hänenkin kohtalonsa. Ei Jaakko osannut noin selvän kaupan kannalta asiaa ajatellakaan — mitäpä hän, joka on vaan ollut Kulmalassaan, mutta Vihtori suuressa maailmassa.

Niin siinä sovittiin, että Vihtori saa esitellä Pollarille asian heidän molempain puolesta. Pian kuluu matka. Liukas on Vihtorin uusi Kallas-pyörä, ja virma Jaakon Polle.

Juron ja kylmän näköinen mies oli Pollarin kuuluisa isäntä, tuo pitäjän etevin maanviljelijä ja raharuhtinas, tuo maahengen aateloima suomalainen talonpoika. Kun nyt päästiin isännän kamariin, hän miehille tupakkaa tarjosi. Vihtori otti paperossin ja kiitti. Jaakko kiitti, mutta ei ottanut. Huomautti vaan, ettei hän tupakoitse. Siroin liikkein sytyttää Vihtori

tupakan ja siirtyy isännän kirjoituspöydällä olevan tupakkakupin ääreen.

Nyt esittelee Vihtori asiansa ja varmoin ilmein tekee loistavat laskelmansa. Tyynenä seuraa Pollari asian esitystä, jonka perästä heille syntyy seuraava keskustelu:

— Kuka Te taas olettekaan?

— Minä olen Vihtori Nurkkala, juuri kertomani Nurkkalan poika.

— Kuinka vanha olette?

— Kahdenkymmenenseitsemän vuoden.

— Missä olette toiminut tähän asti?

— Olen ollut kymmenen vuotta kuuluisan tukkiyhtiön Holman palveluksessa. Nyttemmin uitto- ja metsätöiden johtajana.

— Kuinka paljon Teillä olisi rahaa sijoittaa esittämääne kauppaan?

— Valitettavasti ei minulla nyt satu olemaan käteistä juuri ollenkaan, mutta —

— Mihin Teidän ansionne ovat sijoitettuina?

— Minä olen viime aikoina laittellut vaatteita, kolmet trikoovaatteet, — sitten tuli tässä ostettua polkupyörä — — —

— Panama hattu.

— Niin.

— Saksan patiinit.

— Niin.

— Tusina pystykauluksia.

— Niin.

— Puolitusinaa kravattinauhoja.

— Niin.

— Amerikkalainen kultakello.

— Niin.

— Kultadublee ketjut.

— Niin, tuota —

— Belgialainen haulikko.

— Niin, kyllä nämä kaik —

— Niin, niin — sitten Te olette ostanut suuren röykkiön viinapulloja ja huoneen korkuisen kasan paperosilaatikoita, uhrannut tähän törkyyn kymmenen nuoruutenne parasta vuotta, ja nyt kun Teidän tekisi mieli keinotella syntymäpaikkanne — kotiturpenne kanssa, tulette Te luokseni pyytämään, että minä välittäisin monen pikkusäästäjän keräämiä Suomi-yhtiön varoja ja uskoisin omia pääomiani mokomaan peliin. Suomi-yhtiön asutuslainoilla avustetaan ainoastaan kunnollisia tilattomia saamaan itselleen oman kodin ja Pollarin rahat ovat maasta saadut, ja niitä ei kumpiakaan anneta huijarien käytettäväksi — ei, ei niin kauan kuin tämä peukalo heiluu.

Keskustelun ajan oli Vihtorin paperossi sammunut, ja kun hän sitä uudestaan sytytti, vapisivat hänen käntensä huomattavasti.

Sen perästä kääntyi Pollari Jaakon puoleen ja kysyi:

— Mikä taas olikaan Teidän nimenne?

— Minä olen Jaakko Kulmala.

— Rannankylästäkö?

— Niin.

— Sekö sama Jaakko, joka sai viime syksynä ensi palkinnon turvepehkun käytössä?

— Minullehan ne sen antoivat, vaikka — — —

— Niin, niin. Kyllä minä olen Teistä paljon kuulut, vaikka — ikävä kyllä — emme ole ennen tutuiksi tulleet. On se hauskaa, että torppareissakin on yrit-

teliäisyyttä, niinkuin olen kuullut Teissä olevan. — No, entäpä asianne? Olisi hauska kuulla.

— Kyllähän minä olen vähän samanlaisella asialla kuin tuo Vihtorikin, mutta enpä tiedä, kannattaako sitä nyt puhuakaan.

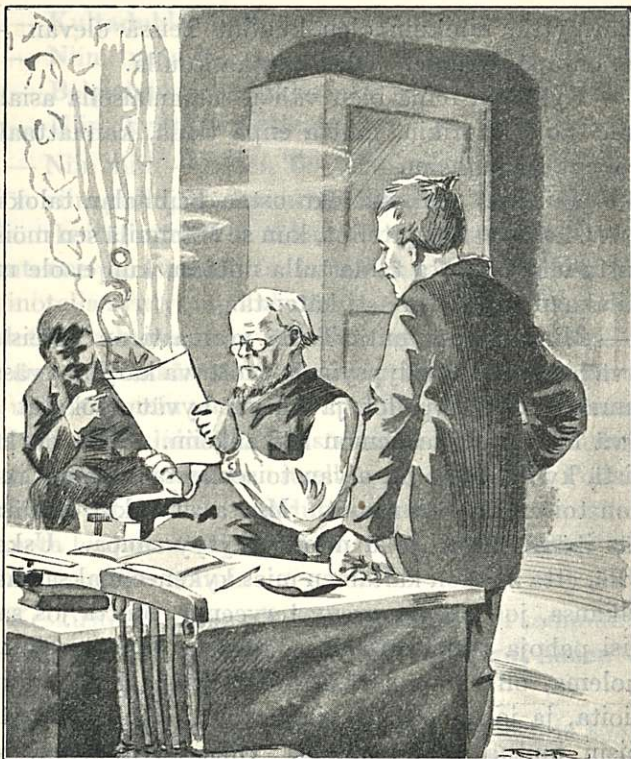
— Vai niin! Aikoisitteko ostaa Kulmalan taloksi?

— Olenhan sitä ajatellut, kun se Mämmilä sen möisi, mutta eihän tuosta taida tulla mitään, kun ei ole minullakaan riittämiin asti käteistä.

— Minä tiedän, mitä Teillä varmasti on käteistä: hyvä hevonen, hyvälypsyinen, tuottava karja, hyvässä kunnossa olevat pellot ja niityt, hyvät työkalut ja hyvä luottamus maaemon rikkauksiin. Siinä on käteistä kyllin, ja se on aivan toisenlaista tavaraa kuin tuon toisen miehen romut. Mutta sittenkin on tässä eräs ikävä kohta, joka minun täytyy sanoa. Uskon kyllä, että Jaakon kaltainen mies kykenee maksamaan velkansa, jos elää ja pysyy terveenä. Mutta jos sattuisi pahoja onnettomuuksia, tauteja, tapaturmia tai kuolema, olisi minun täältä asti vaikea hoitaa niitä asioita, ja jos ei sattuisi tilalle toista kunnan miestä, voisın joutua vahinkoonkin. Olisi kovin hyvä, jos saisitte sieltä jonkun takauksen näitten tapausten varalta.

Tyynesti pistää Jaakko kätensä povitaskuun ja ottaa sieltä esiin kaksi 1,000 markan henkivakuutuskirjaa, toisen, jonka hän on ottanut jo 16-vuotiaana, ja toisen vasta kaksi vuotta sitten. Tässä ovat takausmieheni esittämienne tapausten varalta, sanoo Jaakko ja laskee kirjat Pollarin eteen pöydälle.

Ihastuneena katsoo Pollari vakuutuskirjoja ja mukana olevia maksukuitteja sekä virkkaa:

Tässä ovat takausmieheni —

— Ne ovat takausmiehenne — hyvätpä ovatkin. Vakuutetulle kunnon miehelle voin aina antaa luottoa, mutta erittäinkin teen sen Kulmalan Jaakolle. Menkää ja ostakaa Kulmala taloksi, raha ei tee kiusaa.

Tuskin osasivat Jaakon jalat kunnialla alas Pollarin korkeita portaita, niin ihastunut hän oli. Pieni

salainen kyynel tuli hänen silmänurkkaansa taputtaessaan Polleansa kaarevalle kaulalle. Valoisin miettein istui Jaakko rattailla, kun Polle joustavasti rävasi Rannankylää kohden.

HÄÄT.

Samana syksynä marraskuun puolivälissä ovat Rannankylän nuoret kokoontuneet Kulmalan uudistaloon. Jaakon äiti on varannut suuren vehnärinkelin ja sen keskelle pieniä leipiä. Pankolla on keitettynä mahdollottoman suuri pannu parhaita kahvia. Kylän nuoret ovat joukolla kiertäneet katajista seppelettä ja sillä juhla-asuun koristaneet Kulmalan vanhan tuvan. Tyyni juhlatunnelma valtaa mielet lämpimässä tuvassa, jossa katajat hauskasti tuoksuvat. Jaakko on kirkolla, ja jännitettyinä odotetaan häntä hetki hetkeltä kotiin nuoren morsiamensa kanssa papin paki-noilta. Siellä he ovat keskenään tehneet ikuisen liiton.

Jopa kuuluu tieltä kärryjen ratina. Monien ilohuutojen ja onnittelujen saattamana käyvät juhlapukui-nen Jaakko ja hänen pieni lemmittynsä koristettuun tupaan. Sydämellisesti ottaa Jaakon äiti vastaan kau-niin miniänsä ja saattaa hänet sulhasen kera kahvipöy-tänsä yläpäähän. Ympäriille asettuvat kylän nuoret ja joku vanhempikin, Kulmalan parhaita tuttuja.

Terve ja punakka on sulhanen, tuo sitkeä ja paljon kokenut Jaakko. Jalo lempeys pilkistelee hänen pie-nistä, harmaista silmistään. Riemullisesti katselee hän jo kauan kaivattua morsiantaan, joka vienosti punastellen istuu ensi kerran emäntänä hänen rinnal-laan.

Pienenlainen ja terhakka on morsian, vaaleatukkainen punaposkinen sekä kaikin puolin terve ja pyöreä kuni kypsynyt pavunpalko. Ja jos tarkemmin katsot näihin vilkkaisiin sinisilmiin, niin tunnet edessäsi vanhan tuttavamme, kirkassilmäisen Salosen Lempin, juuri saman, joka Pahkalan mäen rinnassa jäi osattomaksi Vihtorin karamellien jaossa ja jolle Jaakko silloin osti 5 pennillä makeisia — ainoa kerta muuten, kuin Jaakko lienee karamelliä ostanut.

Niin, silloin oli hän tuo pieni »Kuppar-Miinan» tytär, kaikkien hylkimä halvan säätynsä vuoksi. Nyt on hän kunnioitettava pikkutalon emäntä ja paikkakunnan siivoimman ja parhaimman miehen nuori vaimo.

Varmastipa haluaisi lukija tietää Lempin kohtalot Pahkalan mäen rinnasta tähän onnen hetkeen asti. Kansakoulunsa kävi Lempi kunnialla läpi, ja pian lakkasivat toiset oppilaat häntä pilkkaamasta, kun huomattiin, miten kiltti ja hauska tyttö hän oli. Koulusta päästyään meni Lempi ensin lapsentytöksi Ylikylän Nikkilään. Jo seuraavana vuonna hän pääsi karjaa hoitamaan. Omilla säästöillään ja äitinsä väsymättömällä avulla kävi hän sitten kaksivuotisen karjakkokoulun. Henkivakuutettuna ollen sai hän vakuutuskirjaansa vastaan lainaakin suorittaessaan opintonsa loppuun. Heti koulusta päästyään sai hän karjakon toimen omassa pitäjässä Norolan kartanossa. Tässä toimessaan on hän ollut yhtä mittaa seitsemän vuotta. Kaunis varasto on Lempillä pito- ja makuuvaatteita Norolan aitassa. Toista tuhatta markkaa on Lempillä säästöä kunnan pankissa. Lempillä on siis hyvät myötäjäiset, ja kymmenin kerroin arvokkaam-

mat ovat ne sen kautta, että ne ovat Lempin oma-
tekoiset myötäjäiset.

Riemuiten kuluu ilta leikkien ja lauleskellen. So-
maa oli nähdä, miten Jaakko pyöritteli morsiantaan,
kun Pokki-Matti pöydän päässä viuluaan vingut-
teli. Ylimpänä joukossa pyörähteli Nurkkalan Vihtori.
Hänen monet sukkeluutensa yli muiden kuuluivat.

Seuraavana päivänä meni Lempi tutustumaan talon
lehmiin. Nyt oli siis Lempillä vihdoinkin omat leh-
mät. Ilolla ne uuden emäntänsä vastaan ottivat, nuo
kylän tunnetut maiturit. Jokaista erikseen Lempi
turvan päälle taputti. Hellä oli Lempin mieli.

Kun Jaakko lähti noutamaan Norolasta Lempin
tavaroita ja kävi Lempin säästöillä maksamassa Kul-
malan hintaa Pollarille, pääsi Vihtori samalla kärryille,
sillä hän meni lukemaan Norolan kartanon metsää.

HEINÄNTEKO.

Niiden kymmenen vuoden aikana, jotka viimeksi
kerrotusta tapauksesta, Jaakon ja Lempin häistä, on
kulunut, on Kulmala paljon muuttunut. Ensimmäiseksi
rakensi Jaakko navetan, kaikin puolin ajanmukaisen,
sementtipermantoinen ja mukavine juomalaitteineen.
Kerran viikossa kun vettä pumppuaa säiliön täyteen,
niin siitä se itseksensä virtailee lehmien eteen sitä mukaa
kuin juovat. Nyt on jo Jaakon navetassa kuusi mai-
niota lypsyriä, joita Lempi-emäntä on hoitanut niin
hyvin, että vuotuiset meijeritilit ovat kolmatta tuhat-
ta markkaa.

Toinen uudistus oli kanalan perustaminen. Kun Lempin äiti, jo ennen mainittu »Kuppar-Miina» kävi vanhaksi, ottivat Jaakko ja Lempi hänet Kulmalaan luokseen, kuten kunnan lapset aina tekevät. Mutta kun Jaakonkin äiti vielä oli hyvissä voimissa, ei Miinan apua tarvittu töissä muulloin kuin kesällä. Pitkäksi tuli siinä toimeliaan Miinan elämä työttömänä. Asiaa tarkoin harkittuansa perusti Jaakko Miinalle kanalan. Toista sataa kaakattajaa on jo Miinan kanalassa ja siitä lähtien ei ole enää Miinaa sanottu »Kuppar-Miinaksi», vaan »kanarouvaksi». Lempi-emäntä on hoitanut »kanarouvan» kirjanpidon, ja vuotuinen puhdas voitto on noussut yli 500 markan, vaikka kaikelle kanoille annetulle ruualla lasketaan käypä hinta.

Tämä tulos saattoi Jaakon äidin vakaviin mietteisiin. Seuraavan talven pitkinä puhteina täytyi Jaakon valmistaa hänelle mehiläispesiä. Opettajalta osti Jaakko yhden mehiläisyhteiskunnan. Kolmen vuoden kuluttua oli Kulmalassa kymmenen erinomaisen vankkaa mehiläispesää. Niiden väen lukumäärä arvioidaan olevan yli puolitoista miljoonaa. Tämä uhkea joukko keräsi viime kesänä hunajaa noin 800 markan arvosta. Jaakon nimipäiväksi oli joukko kylän ihmisiä kerääntynyt Kulmalaan. Siellä vanha emäntä tarjosi heille hunajaansa runsaalla mitalla, vieläpä kehäsi sitä kyllin riittävän, koska hänen valtakunnassaan on toista miljoonaa uskollista alamaista.

Siitä lähtien kyläläiset alkoivat sanoa Kulmalan vanhaa emäntää »kärpästen kuninkaaksi».

Pellot, niityt ja työkalut on Jaakko parantanut. Hevosia on jo kaksi, jotka molemmat oivallisena parina vetävät hänen ohjaamaansa auraa.

Vasta viimeksi purettiin Kulmalan vanha asuinrakennus. Reippaasti rakennutti Jaakko yhdessä kesässä sen vanhoista honkaisista hirsistä aivan uuden ja kodikkaan huoneuston. Siinä on suuri, yhteinen pirtti — talon keskus ja työn temppeli; siinä kamari isännälle ja emännälle. Saivatpa »kanarouva» ja »kärpästen kuningaskin» kumpikin oman rauhallisen makuuhuoneensa.

Siinä se nyt on Kulmalan talo kauttaaltaan uusittuna ja punavärillä maalattuna, valkonurkkaisena komeana kuin linna kukkulalla. Viimeinen velka Pollarin isännälle maksettiin jo viime vuonna. Ilo ja tyytyväisyys loistavat Kulmalan asukkaiden kasvoista.

On heinänteon kiirein aika. Työmiehiä ei saa mistään, sillä suuret talot vaativat alustalaisensa töihinsä, ja kullakin on kiireensä. Varhaisesta aamusta myöhään iltaan ahertavat Kulmalan väet heinäpellollaan.

Verkalleen astuskelee pitkä ja kalpea mies tietään. Illan tullen Kulmalaan poikkeaa ja yösijaa pyytää. Tuskin uskovat Kulmalan asukkaat silmiänsä. Tuo kalpea ja kulunut matkalainen, joka lisäksi ontuu pahoin reumatismiin turmelemaa polveaan, on — Nurkkalan Vihtori, ennen niin pulska ja reipas tukkimies.

Pian kertoo Vihtori historiansa kuluneitten kymmenen vuoden ajalta. Hän on ollut mitä erilaisemmissa toimissa sekä Suomessa että Amerikassa, ansainnut hyvin, mutta menettänyt paremmin. Viimeksi oli sattunut viime sunnuntaina joutumaan korttipelissä tappiolle. Nyt on hän rahaton ja pyrkii Kulmalan Jaakolle heinätyöhön, vanhan ystävyuden perusteella juuri Jaakolle.

Ilolla ottaa Jaakko tarjouksen vastaan. »Kana-rouva» hieroo illan kuluessa Vihtorin polvea, ja seuraavana aamuna lähdetään reippaasti heinäpellolle.

Pian kaataa Jaakko reimalla parillaan ja erinomaisella koneellaan heinää niin paljon kuin arvelee saattavan sinä päivänä seipäisiin asetetuksi. Vihtori pysyttelee seipäitä, ja kilvan siinä Lempi-emäntä, palvelustyttö, »kanarouva» ja »kärpästenkuningas» kokoovat heiniä seipäiden ympärille. Siinä se jo ponnistelee toisten joukossa talon esikoinen, vanttera 9-vuotias Eskokin. Lyyllillä ja Hiljalla on ainoastaan leikkiharavat, joiden kanssa mylleröivät heinäkasoiissa.

Heinäilmat ovat olleet epävakaaset. Parikymmentä heinäseivästä on tehty heinäin vielä märkinä ollessa. Jaakko koettelee näiden seipäiden heiniä. Huolta ilmaiseva piirre ilmestyy isännän otsaan. — Tunkkaantuvat, lausuu hän lyhyesti. Ilma on kaunis ja Vihtorikin on apuna. Jaakon käskystä hajoitetaan heinät karholle kuivamaan illalla korjattaviksi. Se on lapsista hauskaa työtä. Heinät kuivavat pian, mutta pilven lonka ilmestyy taivaalle. Se saa uhkaavan muodon. Pian on Jaakon pari valjaissa, ja koko väki korjaa ripeästi ruutikuivia heiniä. Kuormat ajetaan ladon eteen. Vihtori saa toimekseen hangolla ajaa heinät latoon. Aluksi käy työ reippaasti, mutta pian väsy vanha tukkimies. Eivät tottele sitkeät heinäkuormat kompasanoja. Lihasten vetreää voimaa nyt tarvittaisiin. Hiki juoksee Vihtorin ruumiista. Heinäroskia menee hikisen seljän ja paidan väliin. Pitkä varsi lenksahtaa jo veltosti.

Heinäkasa suurenee ladon edessä. Jaakko huomauttaa, että Vihtorikin antaisi nyt hankonsa käydä, sillä

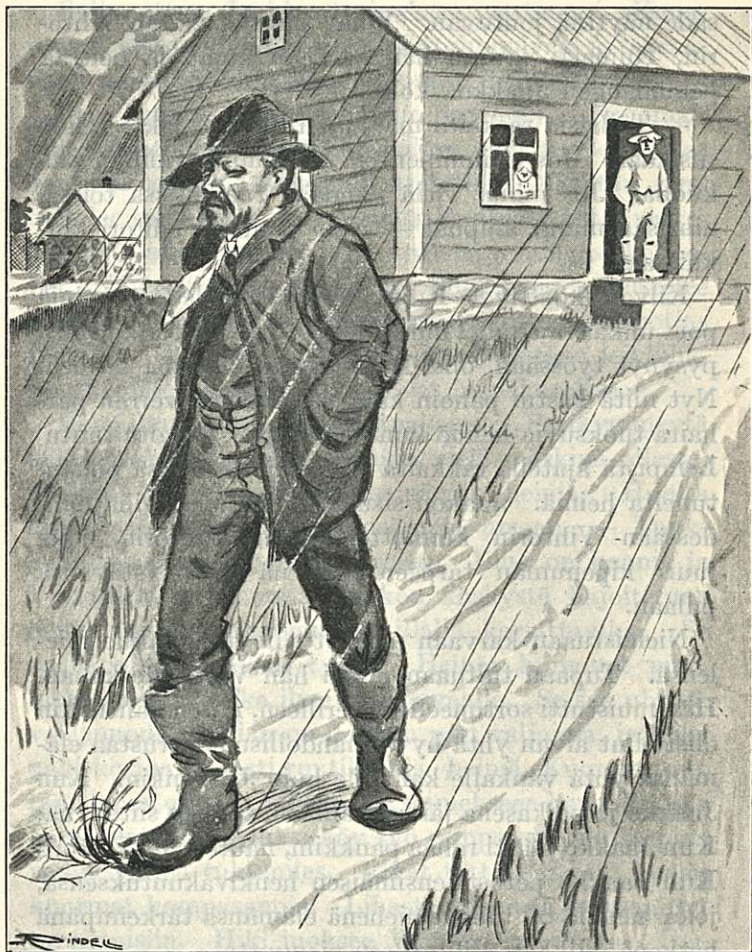
sade näyttää joutuvan. Vihan puuska valtaa Vihtorin. Tuimasti lausuu hän karkean sanan ja heittää heinähangon Jaakkoa kohti.

— Tällaisia raskaita maajussin töitä ei jaksakaan tehdä. Jos ei ihminen elä helpommin, niin se saa kuolla. Jos minut vielä nähdään tuollaisissa töissä, niin saa minut ampua! — Näin pauhasi Vihtori kiukuissaan.

Kilvan koettivat Kulmalan väet pelastaa heiniä pois uhkaavan sadekuuron alta. Jos Vihtorikin olisi pysynyt työssään, olisi kaikki saatu kuivana talteen. Nyt niitä kastui pahoin kahden kuorman verran parhaita tuoksuvia heiniä kuni minttuja. Pahalta tuntu. Lempistä ajatella rakkaita lehmiiän syömässä pilaantuneita heiniä. Jaakon sisuksissa kiehahti viha nähdessään Vihtorin kunnottomuuden, Vihtorin, joka juuri kipeimmän tarpeen hetkenä jätti ystävänsä pulaan.

Nielaistuaan karvaan palan tyynnytti Jaakko mielensä. Tupaan tultuaan puhui hän Vihtorille kauan. Hän muistutti sortuneelle toverilleen, miten hänelläkin olisi ollut aivan yhtä hyvä mahdollisuus perustaa elämänsä yhtä vankalle kannalle kuin Jaakonkin. Kun Jaakko jo poikasena jäi kyntämään, sai hän siitä ivaa. Kun Jaakko säästi rahaa pankkiin, nauroi sille Vihtori. Kun Jaakko perusti ensimmäisen henkivakuutusensa, joka hänellä oli takausmiehenä elämänsä tärkeimpänä hetkenä, pilkkasi Vihtori sen pienuutta.

Lopuksi kuumeni Jaakon otsa. Tavallista korkeammalla äänellä ja huomattavalla katkeruudella hän sanoi: Ja kun minä vietin elämäni onnellisimpia hetkiä, pieniä vihkiäisiäni Kulmalan vanhassa tuvassa ja

kutsuin sinutkin joukkoon, pilkkasit sinä silloinkin salassa minun tyhmää yritystäni »Kuppar-Miinan» tyttären kanssa. Tähän asti olen pilkkaasi kärsinyt. Nyt

en sitä enää kärsi. Tuossa on pari markkaa palkaksesi muutaman tunnin työstä. Mene, mene pois ja viivy niin kauan, kunnes kunnan vaivaistalossa sinut tapaan.

Nolona lähti Vihtori sateeseen, ja kun Kulmalan Esko akkunasta katseli »laiskan sedän» matkaa, vilahdelti pitkälle törröttävä heinätukko Vihtorin rikkinäisen uittopieksun kärjestä.

Kun sadekuuro huuhteli ikkunautoja, haki Jaako kirjahyllystään erään Aleksis Kiven teoksen ja istui sen kanssa vaimonsa viereen leveään perhekeinuoliin. Hetken selailtuaan luki hän sieltä sanat:

»Onnen myyri on se miesi
Kellä oma tanner on,
Ystäväinen vieressänsä
Povell' armaan isänmaan.»

HELSINKI, 1916
YHTEISKIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ.
